

සංචාර

කාණ්ඩාසිය නම්

මහකන්දරාව

උදේ වරුවේ මිහින්තලා පුදබිම නැරඹූ අපි දිවා ආහාරයෙන් පසු මිහින්තලේ සිට ත්‍රිකුණාමලය මාර්ගයේ ඉදිරියට ගමන් කරමින් සිටියෙමු. වංගුවලින් තොර මාර්ගයෙහි මෝටර් රථය ඇසිල්ලකින් පැදවිය හැකිය. එහෙත් මසිත වියට ඉඩ නොදෙන්නේ එවිට මේ සුන්දර වටපිටාව ආස්වාදය කළ නොහැකි බැවිනි. සැතපුම් දෙකක් පමණ ගමන් කළ අප පිවිසියේ කනදරා හන්දිය හෙවත් වැව් හන්දියට ය.

මෙහි සිට කනදරා වැව් බැම්ම වෙත දිව යන අතුරු මාර්ගයට වාහනය හැරවූයෙමු. මඳ දුරක් ගමන් කළ පසු අප ඉදිරියෙහි දකුණු පසින් දිසිවුයේ කනදරා වැව් තලයයි. වැව් බැම්ම තෙක් දුර කි.මී. 4 කි. එහි රැළි මාලා නගමින් හමනා සුළඟ අප ගතට අපුරු සිසිලසක් ගෙනෙයි. මාර්ගය පසෙක වාහනය නැවැත්වූ අපි ඉන් බැස වටපිටාව නරඹන්නට වූයෙමු. වැව් ඉහත්තාවේ සිට බැඳ්දට එහායින් ඉහළ නැගී මිහින්තලා කන්ද ක්ෂිතිපය වර්ණාවත් කරනා දැක-

මකි. අනෙක් පසින් වැව් බැම්මට එපිටින් ගල් පර්වත බහුල තුඩුවක මුදුනේ ඉදි කර ඇත්තේ කනදරාව ගලේ පත්සලේ බුද්ධ ප්‍රතිමාවයි. එය හිරු කිරණක් සුදෝ සුදු පැහැයෙන් බබලයි. වැව් බැම්ම පසු කර පිටවනෙන් පැන තවත් කි.මී.1 ක් පමණ ගිය කළ එම ප්‍රතිමාව පිහිටා ඇති ගලේ පත්සලට සේන්ද්‍ර වෙයි. ඒ අපගේ එක් ගමනාන්තයකි. වාන අසල වැව් බැම්මේ උස් තැනක එය ප්‍රතිසංස්කරණය කළ බව සඳහන් ඵලකය පිහිටුවා තිබේ.

කනදරා වැව අප රටේ පුරාණ වාපී සංස්කෘතියට එක් නිදසුනක් පමණි. ක්‍රිස්තු පූර්ව 1 සියවස වන විට වියළි කලාපයේ සෑම ගමකටම එක් වැවක් බැගින් තිබූ බව සි.ඩබ්ලිව්.තිකලස් සඳහන් කරයි. ඒ අතර ගම් කිහිපයකට මහා වැවක් විය. කනදරාව ද එවැනි මහා වැවකි. මේ වැවේ තාවුල්ලට ඉහළ ප්‍රදේශයේ මෙයට සම්බන්ධ කුඩා වැව් කිහිපයක්ම ඇත. කනදරාවට ජලය ගලා එන්නේ ඒවා හරහා පෙර්මට ලක්වීමෙනි.

සියවස් ගණනාවක් වන සිට ගට වී තිබූ මේ මහා වැවේ තලය යළිදු පිළිසකර කර ඇත්තේ 1959 දීය. කැඩ්ගොස් තිබූ වැවෙහි ගලින් කළ වාන හොඳ තත්වයේ තිබූ බව ආර්.එල්.බ්‍රෝනි-යර් මේ සියවස මුල දී සඳහන් කර ඇත. පිළිසකර කිරීමේ දී එම වාන ඉවත් කරන්නට ඇත.

කනදරා වැව අප රටේ පුරාණ වාපී සංස්කෘතියට එක් නිදසුනක් පමණි. ක්‍රිස්තු පූර්ව 1 සියවස වන විට වියළි කලාපයේ සෑම ගමකටම එක් වැවක් බැගින් තිබූ බව සි.ඩබ්ලිව්.තිකලස් සඳහන් කරයි. ඒ අතර ගම් කිහිපයකට මහා වැවක් විය. කනදරාව ද එවැනි මහා වැවකි. මේ වැවේ තාවුල්ලට ඉහළ ප්‍රදේශයේ මෙයට සම්බන්ධ කුඩා වැව් කිහිපයක්ම ඇත. කනදරාවට ජලය ගලා එන්නේ ඒවා හරහා පෙර්මට ලක්වීමෙනි. එවිට මහ වැව රොන්මඩවලින් ගොඩවීමේ අවදානම අඩු වේ.

වැවේ තලය සිඹ හමනා සුළඟ සිසිල් ය. සුළං පහරට දිය තලයෙහි රැළි නැගෙයි. ඒ රැළි රළපනාවේ වදින්නේ තොග්... තොග් හඬකි. වැවේ බොහෝ තැන්වල දිරා ගිය මහා ගස් කඳන් නැගී සිටී. ඒ ගස් පවසන්නේ ප්‍රතිසංස්කරණයට පෙර මෙය මහා වනයක් සේ වනස්පතීන්ගෙන් පිරී පැවතුණු බව ය. වැවට යලින් ජලය

පිරීමත් සමඟ ඒවා මැරී ගොස් අතීත කතාවක නෂ්ටාවශේෂ බවට පත් වීණි. වෑකණ්ඩියට එපිටින් කැලෑ රොදෙහි සිට නැගෙන්නේ මොණරා-කුගේ අම්හිරි නාදයයි. ඒ සෙබඩක කැන්දා ගැනීමට කෙරෙන ඇරයුමකි. මොණරා රුවැති වුව ද උග නගන හඬ මිහිරි නොවේ. අසල ගසක වසා සිටි සෙබඩක වේගයෙන් ඉහල ගියේ මොණරා සොයා ගෙන විය යුතු ය. මම බයිනෝකියුලරයෙන් පක්ෂීන් හඳුනා ගැනීමට වෑයම් කළෙමි. ඒ අතර මගේ මිතුරකු මංකඩට බැස වැවේ ජලයෙන් මුහුණ දොවන්නට පටන් ගත්තේ ය. මට මතක් වූයේ කිරිඇල්ලේ ශුණුවීමල හාමුදු-රුවන්ගේ සබරගමුවේ පැරණි ලිය-විලි පොතේ ඇතුළත් අපුරු ජනක-වියකි.

පෙළින් පෙළට ගල් පෝරු තබා වැව තුළෙන් බැඳපු බැම්මක අන්දම් නළින් දෙපිට එක ලෙස වැව කරවා ගලින් ම බැඳ නිම කළ අන්දම් රළින් රළට රැළ ගිගුම් දිළි වැඩ තැනින් තැන ම පවතින අන්දම් බලන් සකිය ඔලු නෙලුම් පිපී බිගුම් දිළි ඇති නෙයිසාඩම්

චේතනාසික මූලාශ්‍ර අනුව මහසෙන් රජ (ක්‍රි.ව. 275 - 301) බානුවාපි තැනී ය. මේ තම සිංහල වංශ කතාවල සඳහන් වන්නේ කණදියදොර යනුවෙනි. එය කාණුවාපී යන්නට සමානය . පසුව 1 සේන රජ (ක්‍රි.ව. 833 - 853) කාණුවාපීය මිහින්තලේ විහාරයේ ප්‍රයෝජනය උදෙසා පැවරී ය. ඊළඟ රජ පැමිණි 11 සේන (ක්‍රි.ව. 853 - 887) මෙයට සැපයෙන ජලය වැඩි කිරීමට කටයුතු නගර නම් ස්ථානයේ වේල්ලක් බැඳවී ය. කනදරාවේ ඇති 11 උදය රජුගේ සෙල්ලිපියක මෙහි නම සඳහන්වන්නේ කණ වැව යනුවෙනි.

පසුව මහින්ද රජු මෙහි ජලය සම්පූර්ණයෙන් ම මිහින්තලේ විහාරයේ ප්‍රයෝජනය සඳහා පැවරූ බව මිහින්තලේ පුවරු ලිපිවල දක්වා ඇත. පොළොන්නරු යුගයේ දී 1 විජයබාහු (ක්‍රි.ව. 1055 - 1110) සහ 1 පරාක්‍රමබාහු (ක්‍රි.ව.1153 - 1186) යන රජවරු කාණුවාපීය ප්‍රතිසංස්කරණය කර තිබේ. මේ වැවේ බැම්ම රියන් 1600 දික්වූ බව පරාක්‍රමබාහුගේ සෙල්ලිපියක දැක් වේ.

වැවෙහි ගස් කඳක් මත සියයකට අධික පුංචි දියකාවෝ රැහක් අවිච තපිති. සැවුල් පෙද දියසෑහකු ඉවුර අද්දර කරකෙමින් ගොදුරු සොයති. අලංකාර පක්ෂියකු වන නිල් කිතලුන් දෙදෙනකු ද ඒ අවට ඇවිදීමින් සිටිති.

ඉවුරේ ගසක් මත විමසිල්ලෙන් සිටි වැවේ රාජාලියා කරකෙමින් දියට පැන මසකු බැහැරගෙන යළිත් ගසට පැමිණියේ ඇසිපිය හෙළන වේගයෙනි. බ්‍රාහ්මණ උකුස්සකු අහසේ වටයක් කරකී වැව මැද ගසකට පාත් වී නිසොල්මන් වූයේ මසකු ජේනමානයට පැමිණෙන තෙක් කල් මැරීමට ය. සුදු කොකා, මහ දිය කාලා, අතිකාලා, හැඩපලු දියකාලා යන දියකාවන් වර්ග ද කරවැල් කොකා, මහසුදු කොකා, කණ කොකා, අලු කොකා, ආදී කොකුන් විශේෂ ද ලතුචැකියා, විවරතුඩුවා, පාදිගිමානාව, හැඳිආලාවා, සියක්කාරයා ආදී ජලාශ්‍රිත පක්ෂීන් ද සේර විශේෂ රාශියක් ද කන්දරාවේ දී දැක ගත හැකි ය. උදෑසන සහ සන්ධ්‍යාව මේ පක්ෂීන් නරඹන්නට කළීම ය. මෙහි ඇති පාර්සරික වැදගත්කම නිසාම කනදරාව වැව 1966.12.09 දින අභය භූමියක් බවට ප්‍රකාශයට පත් කෙරුණි. ජලාශයේ උපරිම ජල මට්ටමේ සිට මීටර 122 ක දුරක් අභය භූමියට අයත් ය.

ඇත වැවේ දිය මත පාවෙන ඔරු කීපයකි. මීරදිය ධීවර කර්මාන්තය මෙහි ජයට කෙරේ. ලුලා, තෙලියා, හුංගා, මගුරා සහ තිලාපියා වැනි මසුන් මෙහි හමුවේ. අල්ලා ගන්නා මසුන් පාපැදිවලින් ගෙනගොස් අවට ගම්-මානවලට අලෙවි කෙරේ. වැවේ හා ගංගා ආශ්‍රිතව ධීවර කර්මාන්තය පුරාණයේ පටන් පැවති අතර එයින් බුදු දහමට හානියක් නොවීණි. ජලාශ හා ඇළ මාර්ගවල මත්ස්‍ය නිෂ්පාදනය ගැන මුල්ම සටහන හමුවන්නේ එපිට පෙරියන්කුලම ශීලා ලේඛනයේ ය. විහාර භූමිය ලෙන් 8 කින් සමන්විත ය. මේ අතරින් ලෙන් දෙකක් විහාරය සඳහා භාවිත කරන අතර ඉතිරි ලෙන් කැලයට යටව ඇත.

වැව තනන්නට පෙර පටන් ම මේ ගල් ලෙන් භාවනානුයෝගී හීක්ෂුන්ගේ වාසයට නතුව පැවති බව මෙහි දී හමුවූ ක්‍රිස්තු පූර්ව යුගයට අයත් සෙල්ලිපියකින් පැහැදිලි වේ. ඒ අනුව අසල මිහින්තලේ කන්දේ ලෙන් කර වූ කාලයේ ම හෝ ඊට ආසන්න කාලයක කනදරාවේ ගල්ලෙන් කරවන්නට ඇත. දීඝමිත්ත නම් ප්‍රධානියාගේ පුත් තිස්ස නම් ප්‍රධානියකු කර වූ ලෙනක් ගැන එම සෙල්ලිපියෙහි සඳහන් ව. (පැරමක දිගමිත්ත පුත පැරමක තිශක ලෙණො)

විහාරයට යන තෙක් වැව වාන් දමන විට ජලයෙන් යටවී යයි. එවිට වෙනත් මාර්ගයකින් විහාරයට යාමට සිදුවේ.

විහාර බිම ගල් පර්වත වලින් ද ප්‍රඳ කැලෑවෙන් ද යුක්ත ය. 1968 - 69 පුරා විද්‍යා පාලන වාර්තාවෙහි මේ විහාරය පිළිබඳ මහකනදරාව වැවේ පැන්තූම අසල කුඩා කඳු ගැටයක් මත පිහිටි පැරණි ස්ථානයකි. වැවට නෙරා ඇති උස් බිමක ද්විත්ව වේදිකා ගොඩනැගිල්ලක අවශේෂ ඇත.

මෙම ගොඩනැගිල්ලේ දැනට ශේෂව ඇත්තේ අඩි 24 ක් දිග හා අඩි 23 ක් පළල වතුරසාකාර කෙටසකි. මෙම කොටස තනා ඇත්තේ බොරදම් කළ කළු ගල් වලිනි.

ඉහත ගොඩනැගිලි පසු කර ඉදිරියට යන විට සංඝා වාසයක් වශයෙන් පාවිච්චි කරන කටාරම් කෙටු ගල් ලෙනකි. මෙම ලෙනට උඩින් වැවට නෙරා ඇති ගල් පර්වත මත ගඩොලෙන් නිම කොට ඇති අලුත් විහාරයකි. මෙම විහාර ගෙය තැනීම සඳහා පැරණි ද්විත්ව වේදිකා ගොඩනැගිල්ලේ තිබී ඇති බොරදම් සහිත ගල් ලෑලි ප්‍රයෝජනයට ගෙන ඇත.

සංඝයාවහන්සේ පදිංචි වී සිටින ලෙනට නැගෙනහිරින් පිහිටි අඩි 42 ක් දිග හා අඩි 32 ක් පළල ගොඩනැගිල්ලේ බොරදම් සහිත කළුගල් අත්තිවාරම හොඳින් ආරක්ෂා වී ඇත. මෙම ගොඩනැගිල්ලට නැගෙනහිරින් ඇති කොටස කැලයෙන් වැසුණු ගල්පර සහිත ප්‍රදේශයකි. එහි එක් ගල්පරයක් මත ද්විත්ව වේදිකා ගොඩනැගිල්ලක අවශේෂයන් ය. එම ගල්පරය පාමුල ගලෙන් කරන ලද ආධාරක බැම්මක අවශේෂයන් ද ඊට දකුණෙන් ගලක් මත ගලෙන් කරවන ලද වේදිකාවක් ද ඇත.

ද්විත්ව වේදිකා ගොඩනැගිලි හෙවත් පධානසර තිබීමෙන් පෙනෙන්නේ අනුරාධපුර යුගයේ මධ්‍ය භාගයේ දී මෙය ද භාවනානුයෝගී කික්ෂුන්ගේ ආරණ්‍යයක් වශයෙන් පැවති බවය. ප්‍රධානසර කමටහන් වැඩිමට යොදා ගන්නා ගොඩනැගිලි විශේෂයකි. පුරාවිද්‍යා කැණීමක් කළහොත් මෙයින් තවත් පැරණි සාධක මතු වීමට ඉඩ ඇත. අප විහාරාධිපති මහ කැලෑ ගම රතනවංශ හිමියන් සමඟ විහාර බිමේ නටබුන් නැරඹුවේම. විහාරය එක් පසෙකින් කෙළවර වන්නේ වැවට බැවුම් වූ ගල් පර්වතයකින් සහ බැදී කුටීරයකිනි. එය අපුරු නාන මංකඩකි. එයට එපිටින් දියෙහි පාවෙන මාලු ඔරු කිහිපයකි. කනදරාව ගල් පාලම මේ අසල පිහිටි තවත් අපුරු පුරාණ නිර්මාණයකි. අද එය වන වැදි පැවතුණ ද එකල කාර්යබහුල මාවතක අත්‍යවශ්‍ය අංග-

යක්ව තිබුණකි. විහාරයේ සිට ගම්මානය මැදින් වැටී ඇති ගුරු පාලේ කි.මී. 1.5 ක් පමණ ගමන් කර අත්තර දැමූ හේනක් හරහා මීටර 100 ක් පමණ ගමනකින් ඉක්බිති අප සේන්ද්‍ර වූයේ පුරාණ පාලම් තාක්ෂණයේ-අසිරිය විදහා පෙන්වන ස්ථානයට ය. අවට භූමිය මානා, ඉලුක් වැනි තණ වලින් පිරී ඇත.

අතරින් පතර විශාල ගසක් දැක ගත හැකි ය. මෑත අතීතයේ මුලින් ම මෙම ගල් පාලම ගැන සටහන් කර ඇත්තේ 1907 දී ඉංග්‍රීසි ජාතික වාර්මාර්ග ඉංජිනේරුවරයෙකු වූ හෙන්රි පාකර්ගේ ඊට පසු මෙම සියවසේ මුල දී අප රටේ පුරාණ වාර්මාර්ග ගැන අගනා ග්‍රන්ථයක් ලියූ ආර්.එල්.බ්‍රොනියර් මේ පිළිබඳ ව මෙසේ සඳහන් කරයි.

පුරාණ කම්කරුවාගේ දක්ෂකම් සිහිපත් කරවන මේ වනතුරු දැනගෙන තිබෙන ලංකාවේ ඉතාම හොඳ නිදර්ශනයක් ලෙස හිතිය හැකි පුරාණ කුගල් පාලමක් සංගිලිකනදරාවේ දිය දොරටුවට යාර 300 කට පහතින් පිහිටා තිබේ.

වල්බිහිවී තිබූ මේ පිළිබඳ මෑතකදී (1997 දී) අවධානය යොමු කළේ මහාචාර්ය ඉක්දකිරි සිරිවීර ය. හොඳින් ආරක්ෂා වී ඇති මෙම පාලමෙහි එක් පැත්තක් කඩා වැටී ඇත. දැනට ශේෂ වී ඇති පාලම දිගින් අඩි 80 ක් පමණ ද පළලින් අඩි 8 ක් පමණ ද වේ.

කණු 42 ක් මත හරස් බාල්ක යොදා ඒ හරහා ගල් පුවරු ඇතිරීමෙන් එය නිමා කර ඇත. මතුපිට ඇතිරීමෙන් එය පුවරු අඩි 5 සිට 8 දක්වා දිගකින් ද අඩි 15 ක් පමණ පළලින් ද යුක්ත වෙයි. මේ පුවරුවක ඝනකම අඟල් 8 ක් වේ. මෙම ගල් පුවරු එක සමාන නොවුව ද ඒවා මනා සේ එකිනෙකට වද්දා ඇත.

පාලම ඉදිකර ඇත්තේපුරාණ කානඔය හරහා ය. එහෙත් අද එතැන ඔයක් නැත. මහසෙන් රජු ක්‍රි.ව. 275 - 301) විසින් කානවාපිය ඉදි කිරීමෙන් පසු ඔයෙහි ජලය වැවට එක් විය. එහෙත් වර්ෂා සමයට අද ද මෙම පාලම යටින් ජල කඳක් ගලා යයි. මෙය අනුරාධපුරයේ සිට සැහිරිය (මිනින්තලය) හරහා ගොක්තණ්න (ත්‍රිකුණාමලය) වෙතට වැටී තිබූ පුරාණ මාර්ගයේ ඉදිවූවක් ලෙසට සැලකිය හැකි යයි මහාචාර්ය සිරිවීර පවසයි.යාන් ඔයේ සහ රත්මලේ ප්‍රදේශයේ තවත් මෙවැනි පාලම්වල නිෂ්ටාවශේෂ තිබෙන බව වාර්තා වේ. මල්වතු ඔය හරහා පුරාණ යාලනය

කණු 42 ක් මත හරස් බාල්ක යොදා ඒ හරහා ගල් පුවරු ඇතිරීමෙන් එය නිමා කර ඇත. මතුපිට ඇතිරීමෙන් පුවරු අඩි 5 සිට 8 දක්වා දිගකින් ද අඩි 15 ක් පමණ පළලින් ද යුක්ත වෙයි. මේ පුවරුවක ඝනකම අඟල් 8 ක් වේ. මෙම ගල් පුවරු එක සමාන නොවුව ද ඒවා මනා සේ එකිනෙකට වද්දා ඇත. පාලම ඉදිකර ඇත්තේපුරාණ කානඔය හරහා ය. එහෙත් අද එතැන ඔයක් නැත.

මාර්ගයේ ඉදි කළ තව්න ගල් පාලමක නටබුන් අනුරාධපුරයේ දී අපට දැකගත හැකි ය. එම පාලම මෙතරම් විශාල නොවේ. කනදරාව පාලම සඳහා අවශ්‍ය ගල් පුවරු කපා ගත් ස්ථානය ලෙස සැලකිය හැකි පර්වතයක් කනදරාව වැවේ ඉවුරේ වන වලලෙහි තිබේ. ගල් කපා ඉවත් කර ගත් ස්ථාන එහි පැහැදිලිව දැක ගත හැකිය. වංශ කතාවේ ගල් කැපීම සඳහා යොදන මෙවැනි ශක්තිමත් පාලම් මෙන්ම විශාල ගොඩනැගිලි සහ ප්‍රතිමා තැනීමටත් ඒ සමයේ ශීලා කොට්ටක වෘත්තිය විශාල වශයෙන් ව්‍යාප්තව තිබුණා බව කිව යුතු නොවේ. විසුද්ධි මාර්ග සන්නයෙහි සඳහන් පරිදි පාලම් තුන් වර්ගයක් තිබී ඇත. එනම්, දණ්ඩක සේතු හෙවත් ඒදණ්ඩ හතරපසු දෙනකුට එකට ගමන් කළ හැකි ජංඝ සේතු සහ කරත්ත එගොඩ කළ හැකි සකත සේතු වශයෙනි. අශ්ව කරත්තයකට පහසුවෙන් යා හැකි මෙම පාලමෙන් අශ්වයන්, ගොං කරත්ත මෙන්ම අලි ඇතුන් ද එගොඩ කරන්නට ඇති. අපට අතීතයට යා හැකිව තිබුණා නම් ඒ බව පසක් වනු නියත ය.

විස්තර - ඡයාරූප කුසුම්සිරි විජයවර්ධන